

EXECUȚIA LUI HOREA

TUDOR ROȘU

Several thin, parallel white lines of varying lengths and slopes are positioned in the bottom right corner of the slide, creating a modern, abstract graphic element.

RÄSCOALA

HORYA und GLOSKA Anführer der Walachischen Rebellen
im Jahre 1785

Die Rebellion
in Siebenbürgen
im Jahr 1785

HORYA ANFÜHRER
DER WALACHISCHEN REBELLEN.

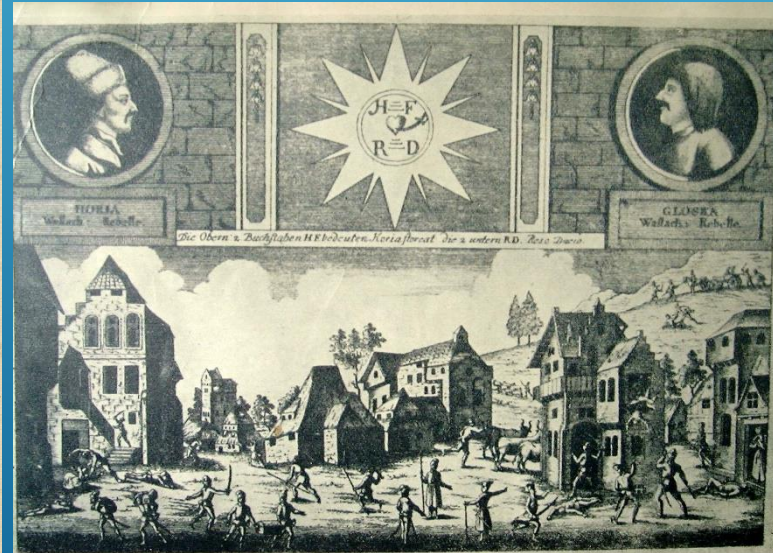
welcher den 30. Nov. 1785 in der Rautscher Schlacht gefangen worden ist

GLOSKA
EIN GEHULFE DES REBELLEN HORYA.

GRISAN GIORG mit Anführer der Walachischen
Rebellen welcher den 10. Febr. 1785 gefangen worden ist

*Klorxa und Flora im Gefängniß.
 Beide Rebellen in dem Grafschaften Siebenbürgen, den 30. December, A. 1784, in der
 Radecker Waldung gefangen genommen worden. Joh. Martin Wilschütz del.*

EXECUȚIA DIN 28 FEBRUARIE 1785

Interpretarea se bazează pe:

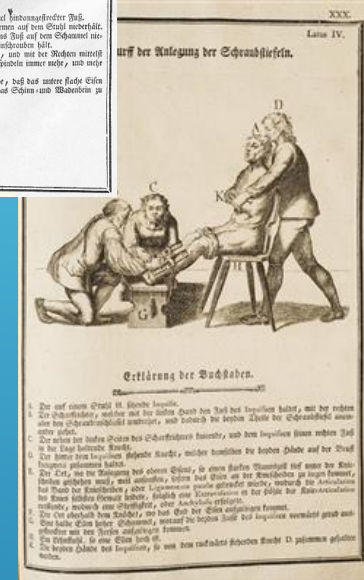
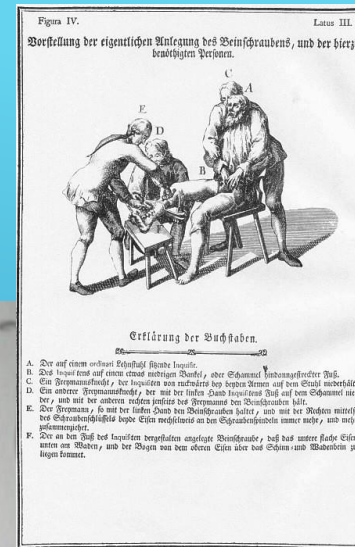
1. Textul sentinței pronunțate în 26 februarie
2. Relatări ale martorilor oculari
3. Relatări în presa epocii
4. Interpretări pe baza gravurilor dedicate execuției

CODUL TEREZIAN

gleichförmig gerichtet werden.

§. 8. Zur ordentlichen Straffe dieser greulichen Missethat setzen Wir, daß ein vorsehlicher Strassen, oder Meuchelmörder mit dem Rad nach Gestalt der Sachen von oben herab, oder unten hinauf hingerichtet, und dessen Körper sodann auf das Rad gelegt, eine mit solchem Laster befangene Weibsperson aber vorher mit glühenden Zangen ein- oder mehr- jedoch nicht über viermal gezwicket, hierauf ihr an dem Richtplatz Hand, und Kopf abgeschlagen, und beydes auf das Rad gesteckt werden solle. Wobey jedoch nach der bereits oben Art. 83. §. 12. gemachten Anordnung dem vernünftigen Befund des Richters bevorbleibet, den grausamen Thäter nach Schwere der That zur Viertheilung zu verurtheilen, und bewandten Umständen nach die Radbrech- oder Viertheilung mit Straffzusätzen, als Schleifen, Zangenreißen, Riemenschneiden x. zu verschärfen, oder auch nach Beschaffenheit der milderenden Umständen gegen denselben den Strang, oder die Schwerdstrafe mit- oder ohne Verschärfung zu verhängen.

Circumstantiæ se-

1768-1787

Include arderea pe rug, decapitarea, spânzurarea, frângerea cu roata.

Are 104 articole

Din 1776 se elimină tortura judiciară

SENTINȚA LUI HOREA ȘI CLOȘCA

„/ Comisiunea de Curte ce înalta c. regească (supl. Maiestate) prea îndurat o despuse pentru cercarea turburărilor și aducerea poporului la pace, conform prea înaltei ordinațiuni, dechiară a fi drept: Cum că Horia, care almente se zice Nicula Ursu – deși el nega cerbicos toate crimele prea grele, ce i se imputa de comun, și de cari fu convins cu martori, mai presus de toată îndoiala, ca adeca pre la capătul anului de curând trecut, 1784, a țesut turburările escate întru acest M. Ppat al Tranniei, mai cu samă în comitatele: Hunedora, Zarand și Alba de gios [...]. Afurisitul de Horia, ca mai secur să poată ajunge acest scop scelerat și temerariu, precum se scie, nu s-a înfiorat de megiloacele cele mai blăstamate [...]. Mai cu samă Horia însul și loane Cloșca ca afurisiți răsvertitori pleni de cutezare ai leniscei publice și ai securității, seducători și dăctori primari, ca unii ce au ațâțat pre oameni la omoruri de celea mai urâte, la arderi înfiorătoare și despoliări silnice, s-au făcut demni de a se pedepsi cu moarte atât pentru înfricoșatele crime, ce înșii au făcut, cât și pentru celea făcute de popor.

Așiadară acești doi, Horia, ce almente se numesce Nicola Ursu, și Ioane Cloșca, pentru aceste fărădelegi făcute de ei, prin cari au arătat că sunt nu numai nesce lotri afurisiți, ce și răsvertitori de pacea și leniscea publică – amăsurat constituțiunei criminali, ce s-au dat de M. Theresia, art. 62 despre răscoale și turburări și art. 90 despre lotrie – să fie duși la îndatenatul loc de perzare, și acolo și toate mădulariele, câte le au în corp să li se frângă cu roata începând de la picioare, și încă mai întâi cu Ioane Cloșca, apoi cu Horia, care almente se zice Nicula Ursu, și în tipul acesta se va trece de la viață la moarte, apoi corpurile lor să se taiă în patru, capetele și părțile corpului să se tragă pre roate și pună pre lângă căile publice întru acele locuri ale patriei, unde și-au deprins cruzâmea mai cu samă; ear animele și mațele să se îngroape în locul de pierzare cel de aici.

Acesta se pronunță după drept și cuvenență ca pentru ei să fiă pedeapsa meritată, eară pentru alții semeni de ai lor exemplu înfiorătoriu.

Alba Carolina. 26 Febr. a. 1785".

ARTICOLELE APLICATE ÎN SENTINȚA LUI HOREA ȘI CLOȘCA

Nu a fost pus în aplicare articolul 61, care pedepsea infracțiunea de insurecție contra statului.

Sentința făcea trimitere la articolele:

62 – rebeliunea, sau „tulburări și tumulturi”, aici pedeapsa fiind moartea prin sabie – și

90 – tâlhării cu ucidere, încadrate la frângerea cu roata.

Pentru cei doi capi ai răsculaților s-a aplicat pedeapsa cea mai dură dintre acestea, respectiv frângerea cu roata

Meuchelmörder mit dem Rad, de jos în sus sau de sus în jos. Se mai folosește termenul de *Radbrechen*.

Bucățile de trup, numite sferturi – *Viertheilung*, urmau să fie expuse pe roți.

Alin.1-7 – în ce constă tâlhăria

Circumstanțe agravante – constituirea de bande

ART. 90, ALIN. 8

Traducere:

„Ca o pedeapsă potrivită pentru această groaznică nelegiuire, am stabilit că un criminal de drumul mare sau un autor de asasinat cu premeditare va fi executat prin zdrobire cu roata, după caz, de sus în jos sau de jos în sus, iar apoi trupul i se va pune pe roată, dar o femeie vinovată de asemenea fapte va fi ciupită cu un clește înroșit, de una sau mai multe ori, dar nu mai mult de patru ori, apoi mâna și capul vor fi tăiate la locul execuției și ambele vor fi expuse pe roată. Cu toate acestea, conform ordinului din Art. 83, r. 12 privind pedeapsa cât mai grea dată de judecător pentru crudul tâlhar, în funcție de gravitate și de circumstanțe, se va aplica sfârtecarea (tranșarea în patru bucăți) sau, după sfârtecare, se vor aplica pedepse suplimentare, cum ar fi sfâșierea, ruperea cu cleștele, tăierea de curele etc., cumulate sau, după natura circumstanțelor atenuante se va aplica spânzurătoarea, ori pedeapsa cea mai severă, fără cumulare”.

Textul latin rezuma conținutul :

„Latronum, & sicariorum poena ordinaria est contusio per rotam: faeminarum vero decollatio, prævia per forcipes candentes ustulatione.

Ubi simul arbitrio judicis tribuitor, ut pœnam mortis pro gravitate circumstantiarum magis asperare possit”.

Traducere:

„Pentru tâlhari și asasini pedeapsa obișnuită este frângerea cu roata: în cazul femeilor se aplică tăierea capului, după ce înainte s-a folosit cleștele încins.

Este la latitudinea judecătorului posibilitatea de a înăspri modul de aplicare a pedepsei cu moartea, ținând cont de circumstanțele agravante ale faptei”.

ART. 90, ALIN. 9

Traducere din lb. germană:

„Circumstanțele agravante care au avut loc în timpul omorului au fost parțial stabilite deja la Art. 83 §12 și urmează să fie aplicate în continuare, cum ar fi în următoarele cazuri: pentru oameni ai bisericii, sau pentru atacarea și uciderea călătorilor aflați sub protecția și direcția Noastră, sau pentru crime practicate cu multă cruzime la drumul mare, pe perioadă îndelungată, dar și când mai multe persoane sunt ucise odată cu jaful/tâlhăria.

În aceste cazuri se aplică punctul § 8 de mai sus, cu prevederea privind posibilitatea ca judecătorul să sporească pedeapsa în funcție de gravitatea faptei.

Dacă alături de crimă se întâmplă și un jaf însemnat, atunci lângă roata pe care este fixat corpul condamnatului trebuie să fie pusă și o spânzurătoare cu funie. De asemenea, dacă pe lângă aceste fapte sunt săvârșite incendieri combinate cu crime, furt din biserici sau alte fapte de o atare gravitate, trebuie acționat conform prevederilor art. 14 cu privire la cumulul și clasificarea mai multor fapte”

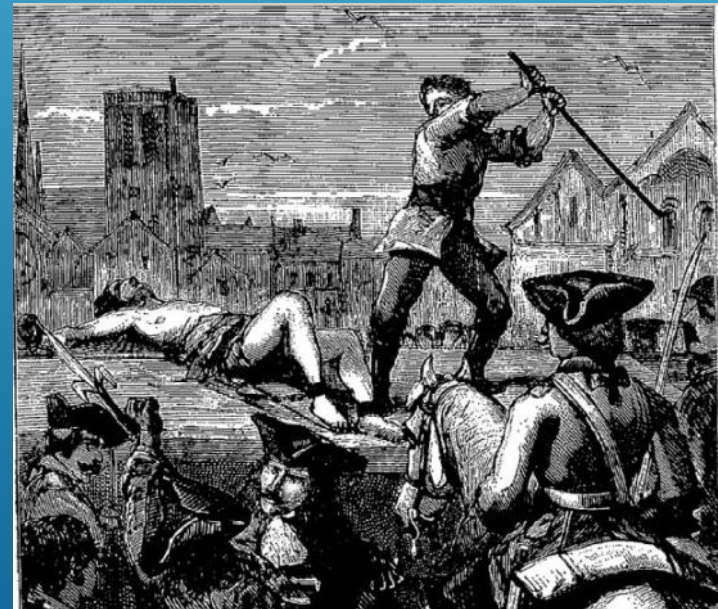
FRÂNGEREA CU ROATA

Cazuri celebre: Cartouche, Jean Calas, Arcangeli (ucigașul lui Winckelmann)

De la Commodus până în sec. XIX (1841)

Variațiuni: ciocan, bară de fier, Crucea Sf. Andrei, roata înălțată, expunere îndelungată, "împachetare", ardere la final
Lovirea CU roata: modă nouă

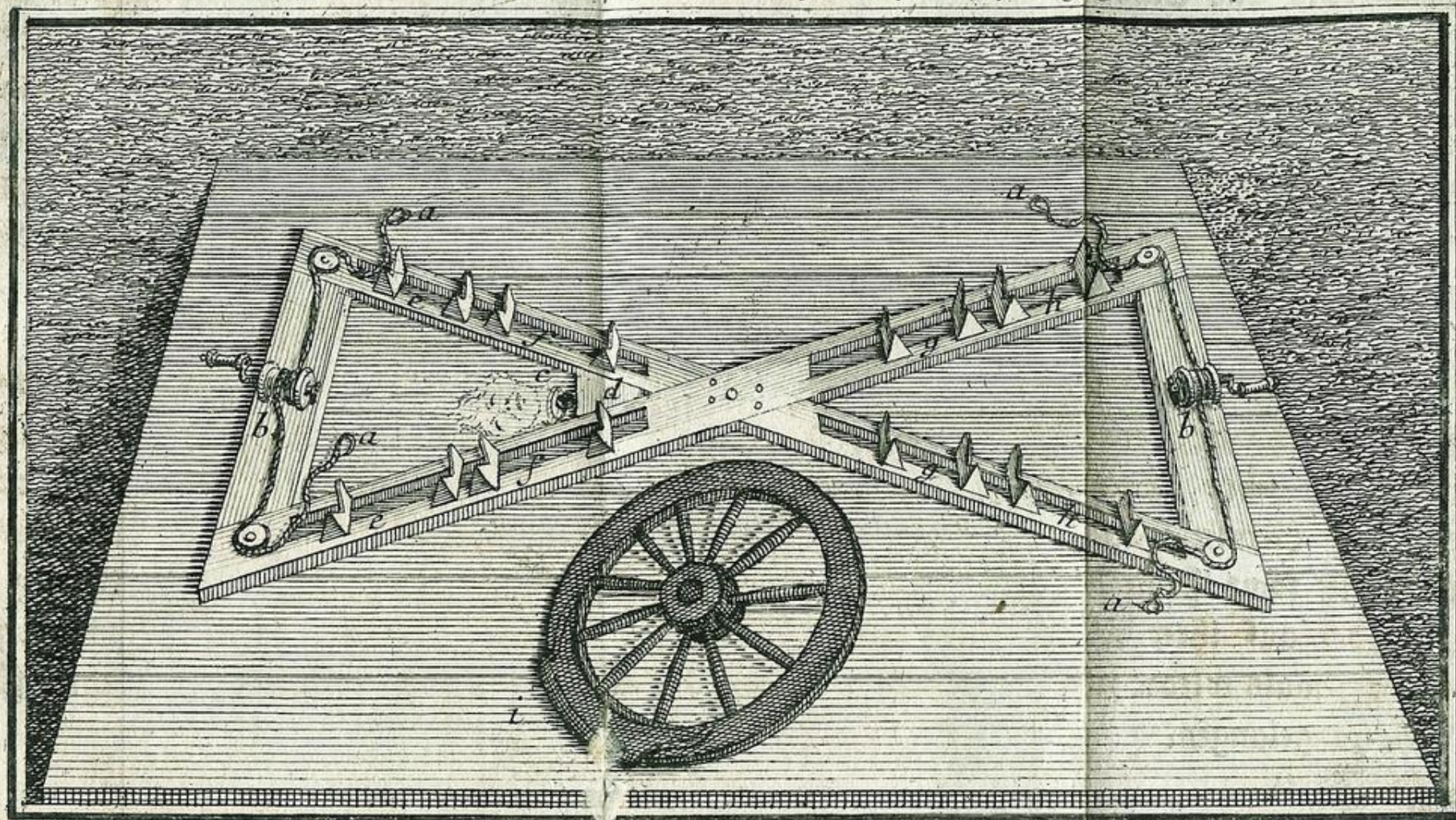

Matthias Klostermayr –
Bavaria, Dillingen an der
Donau, 1771

La fel ca în cazul de mai târziu
al lui Horea și Cloșca, cadavrul
lui Klostermayr a fost decapitat,
trupul tăiat în patru, iar părțile
expuse în preajma a patru
orașe unde acesta săvârșise
tâlhării

Genauer Abriss der Kadbrechmaschine, die bey der Hinrichtung gebraucht worden.

a. Die Schleifen, welche dem Verurtheilten um die Hände und Füße gelegt worden. b. Binden, womit man die Stricke angezogen. c. Das Loch, wodurch der Strick durch die Stütze gieng, mit dem er erdroßelt worden. d. Lage der Brust, worauf die drei erste Stöße geschehen. e. Die vordere Theile der Arme. f. Die obere Theile derselben. g. Die Schenckel. h. Die Schienbeine. i. Das Rad, womit alle diese Glieder abgestoßen worden.

UN CAZ DIN TRANSILVANIA

Cazul unui tâlhar executat în 1775

condamnatul, pe jumătate gol, a fost legat de car (martorul face comparație cu execuția lui Pugaciov), iar pe drumul spre locul „pierzării” au existat două opriri, în timpul cărora carnea îi era sfâșiată cu un clește înroșit în foc; pentru aceasta, focul era întreținut într-o tigaie aflată pe car; la locul final a fost tăiat cu roata de jos în sus (variante mai dură a pedepsei, la fel ca în cazul lui Horea și Cloșca); martorul se arăta consternat de faptul că tâlharul s-a arătat destul de „nepăsător” pe parcurs, plângându-se doar că pedeapsa e prea dură, în raport cu faptele sale personale. Judecătorul a cumulat, în acest caz, pedepsele, optând spre o variantă extremă a durității procedurii, luând în calcul, cel mai probabil, circumstanțe agravante maxime. În cazul sentinței lui Horea și Cloșca, folosirea cleștelui încins nu a avut loc.

Ora 9.30
2515 țărani HD
Escadron de
cavalerie
300 soldați
pedeștri
Grancea Rakoczy

Percepția martorilor a fost că execuția s-a derulat foarte încet. La Cloșca procedura ar fi durat vreo oră, timp în care s-au executat 20 de lovituri

Die unter'm 25. Febr. 1785 zu Carlsburg Vollrichtete Criminal Execution, an denen 2. Schwedisch-burgischen Haupt-Rebellen Skopia und Glasna. 1. Skopia, 2. Glasna haben beide eine Strafe erlitten. 3. Waschschiffswagen der sie Disziplinirte. 4. Das also zu ausgerüstete Militair (6. bis von jedem Rebellensoldaten dort zur Execution benutzten 6. Bauern. 7. Ortschaften wo die Köpfe und Hirsche ausgeführt worden.

Rebellen und Haupt anführer, wie selbst die Geächteten Urtheil und Strafe erlitten. 1. Skopia, 2. Glasna haben beide eine Strafe erlitten. 3. Waschschiffswagen der sie Disziplinirte. 4. Das also zu ausgerüstete Militair (6. bis von jedem Rebellensoldaten dort zur Execution benutzten 6. Bauern. 7. Ortschaften wo die Köpfe und Hirsche ausgeführt worden.

Conform explicațiilor din gravura J. Will, erau necesare patru lovituri pe fiecare membru, cu pauză de trei minute între lovituri
Cloșca a fost deschis și eviscerat cât încă era viu
Ich Sterbe vor die Nation

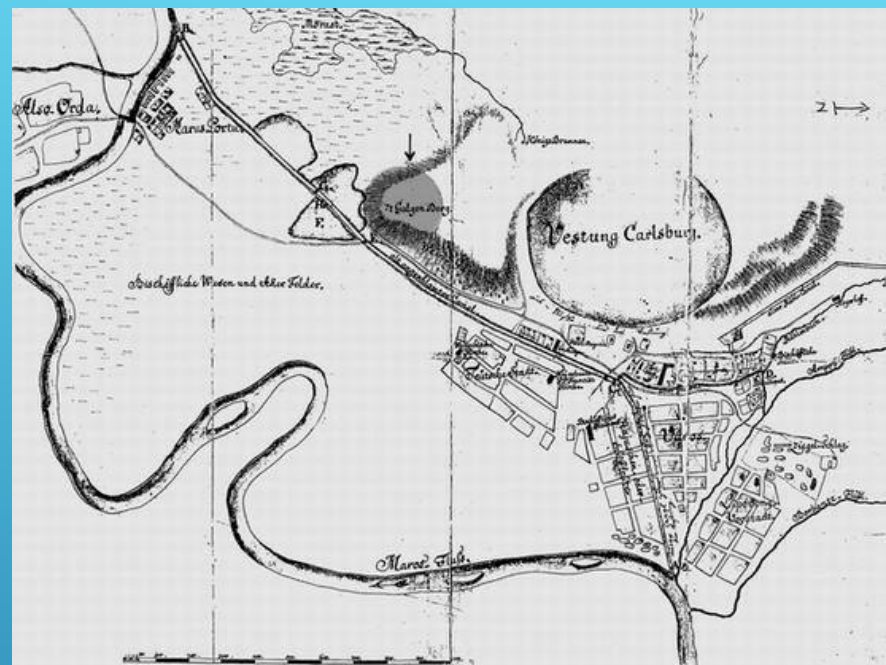
Al. Sterca-Șuluțiu: prima lovitură la Horea a fost pe fluierile picioarelor. După alte câteva lovituri, au urmat loviturile pe piept. La cea de-a doua aplicată pe piept, „buticându-l ca un izvor sângele pe gură și pe nări”, își dădu sufletul. Din mărturia lui I. A. Maetz se înțelege că Horea ar fi primit două lovituri de grație devreme, care îi vor fi pus capăt vieții, lovituri urmate de zdrobirea de jos în sus.

Dar, după relatarea profesorului Gabri, au fost 4 lovituri pe picioare și tot cam atâtea pe piept. În total, Horea ar fi suportat 8-9 lovituri. După alte surse, în prima fază a execuției, lui Horea i-a fost zdrobit doar piciorul stâng (iar după altele doar femurul drept), după care a urmat lovitura de grație pe piept. A urmat tăierea în bucăți a corpurilor. Capetele le-au fost tăiate ambilor cu o secure (sau cu un fierăstrău, după altă sursă) și trase în țeapă, iar trupurile au fost secționate în patru. Intestinele au fost îngropate la locul de execuție. Fiecare bucată a fost expusă pe câte o spânzurătoare amenajată în locurile unde răscoala „a pricinuit cele mai mari primejdii”, fără ca sursele existente să precizeze exact locurile în cauză.

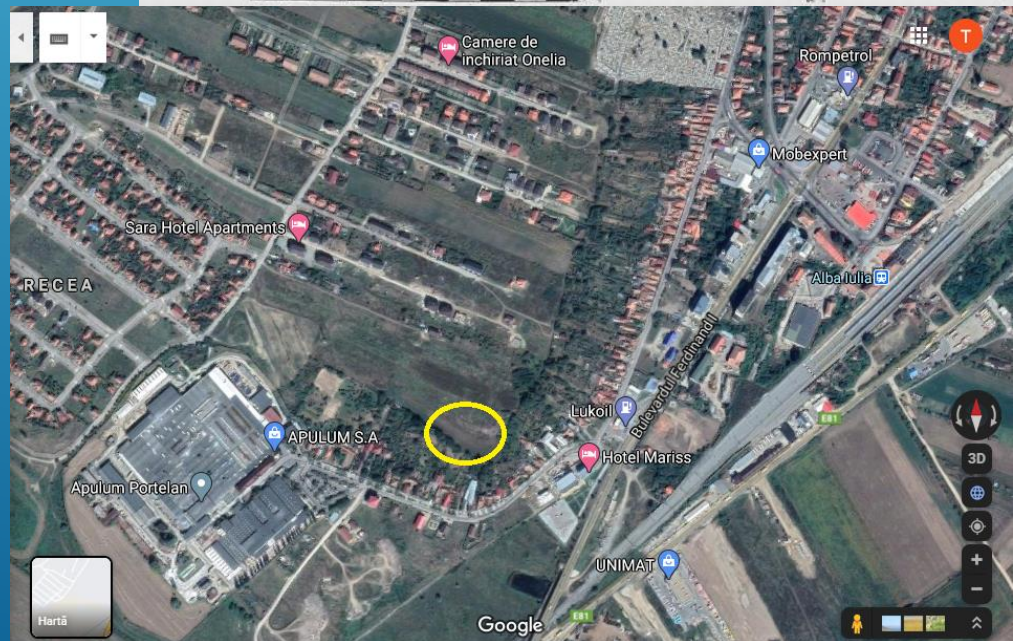
După una dintre gravurile lui Loeschenkohl, intestinele au fost îngropate exact sub spânzurătoarea amplasată la locul de execuție;

Pe legenda gravurii lui Loeschenkohl figurează „auf den Galgen aufgenagelt wurde” (au fost prinse pe spânzurătoare), existând și o reprezentare a acestui element în fundalul imaginii

AD SOLITUM SUPPLICII LOCUM “ÎNDĂTINATUL LOC DE PERZARE”

“în movila apuseană deasupra
vinielor din Maieri. [...] Ungurii îi
dicu *bitofadomb* [...]. Locul
perzarei e foarte frumos situat,
c[ci formeaz[un promontoriu]n
cornul podeiulu ;și de acolo se
vede și în sus și în jos pre șesul
Mureșului în mare depărtare”
Galgen berg, La furci

1918

Horea, Cloșca și Crișan sunt repere de bază. Sunt văzuți ca “mucenici ai neamului”, “rupti în fața Bălgradului pe înfiorătoarea roată a morții de păgânească chinuire”

“Suspinele, vaitele și sfâșietoarele urlete de durere” răsună până în prezentul lui 1918

“Cenușa lui Horea” cheamă la ruperea lanțurilor

Imaginea mișcării la 1 Decembrie devine organic legată de cea a liderilor răscoalei din 1784. Mișcările “vin să răzbune pe Horea, Cloșca și Crișan și pe Avram Iancu”

1922-1929

Fig. 138. Horia, Cloșca și Crișan